

Aksjegevinster og utbytte mv. for selskaper mv.

Publisert: 28.02.2017 kl 14:16

Oppdatert: 09.02.2022 kl 12:24

Fritaksmetoden; stort sett skattefrihet for aksjeinntekter mm, mens det ikke gis fradrag for tap.

[Skattefritak for aksjeinntekter for aksjeselskap](#)

[Hvilke verdipapirer kan ikke realiseres skattefritt](#)

[Gevinst- og tapst](#)

Skattefritak for aksjeinntekter for aksjeselskap

Det er et vilkår for skattefritak for utbytte at aksjeutbyttet er lovlig utdelt både formelt og materielt, *aksjeloven* § 8-2 og § 8-1. Utbytte innenfor fritaksmetoden er i hovedsak fritatt for skatt, men 3% av utbyttet skal likevel tas med som ordinær skattepliktig inntekt. Treprosent-regelen gjelder ikke utenlandske selskaper som mottar utbytte fra norske selskaper.

Gevinst på andre verdipapirer enn aksjer er skattepliktige, og tap er fradragsberettiget. Dette gjelder typisk obligasjoner, andeler i obligasjonsfond og derivater som ikke har aksjer eller grunnfondsbevis som underliggende objekt, for eksempel obligasjoner, valuta, renter og lignende. Skatteplikten omfatter både norske verdipapirer og verdipapirer i selskap hjemmehørende i og utenfor EU-/EØS-området og i lavskatteland.

Anvendelsesområde

Selskapsformer

Fritaksmetoden gjelder ikke bare for aksjeselskap og allmennaksjeselskap, men også for sammenlignbare foretak. Dette omfatter blant annet sparebanker, gjensidige forsikringsselskap og andre selveiende finansieringsforetak, aksjefond, samvirkeforetak, kommunale og statlige selskap, foreninger og stiftelser, samt konkurs- og administrasjonsbo hvor debitor omfattes av fritaksmodellen. Videre omfattes deltakerlignete selskap som ANS, DA, KS og IS.

Fritaksmetoden gjelder også for selskaper som er skattepliktige etter petroleumsskatteloven og etter de særskilte regler for kraftforetak og rederibeskatning.

Norsk filial av utenlandsk foretak (NUF) vil også omfattes av metoden, forutsatt at hovedforetaket er en enhet som er sammenlignbar med et kvalifisert norsk foretak.

Også selskaper hjemmehørende i utlandet, omfattes i utgangspunktet av fritaksmetoden (forutsatt at selskapet tilsvarer et norsk kvalifisert selskap), se imidlertid om unntak nedenfor. Begrepet "hjemmehørende i utlandet" er et skatterettslig vilkår; det spiller således ikke noen rolle hvor selskapet er registrert eller eksempelvis om selskapet er notert på Oslo Børs.

At fritaksmetoden også gjelder for selskap hjemmehørende i utlandet, har konsekvens for kildeskatt av aksjeutbytte mv., fra norsk selskap til utenlandsk selskap, hvor utdelingen vil være fritatt for å betale kildeskatt.

Skattefriheten gjelder i praksis for selskaper som er reelt etablert og som driver reell økonomisk aktivitet i et EØS/EU-land. Oppfylles ikke vilkårene, vil selskapet være skattepliktig for kildeskatt til Norge for mottatt utbytte. Dette kan være regulert i skatteavtale.

Fritaksmetoden gjelder imidlertid ikke for utenlandske selskaper hjemmehørende i såkalt "lavskatteland" utenfor EØS, se nærmere nedenfor.

Eierandeler

Verdipapirer med kvalifiserende eierandel som underliggende objekt er også omfattet av fritaksmetoden. Som eksempel kan nevnes opsjoner på å kjøpe eller selge kvalifiserende eierandeler som aksjer, grunnfondsbevis eller aksjefondsandeler. Videre vil utstedelsesretter («warrants») som gir rett til nye, kvalifiserende eierandeler og terminkontrakter («futures» og «forwards») for fremtidig overdragelse av slike eierandeler, dekkes av fritaksmetoden. Videre er gevinst ved realisasjon av et verdipapir som refererer seg til en indeks, ikke skattepliktig, men dette gjelder kun hvis indeksen dekker aksjer eller andre eierandeler som kvalifiserer under fritaksmetoden.

Et derivat med et annet derivat som underliggende objekt, er omfattet av fritaksmetoden, men kun hvis dette derivatets underliggende objekt er en kvalifiserende eierandel. Eksempelvis vil en opsjon på en aksjeopsjon omfattes av fritaksmetoden.

Et kvalifiserende selskaps salg av en andel i et deltakerlignet selskap er heller ikke underlagt skatteplikt.

Aksjeinvesteringer i utenlandske selskaper innenfor EØS-området

Også norske selskapsaksjonærs investering i utenlandske foretak omfattes av fritaket, noe som innebærer skattefrihet for mottatt aksjeutbytte og aksjegevinster og tilsvarende ikke fradragrett for tap. Forutsetningen er at de utenlandske foretakene tilsvarer norske aksjeselskap eller andre foretak som er omfattet. Hvorvidt det utenlandske foretaket er sammenlignbart, må avgjøres konkret.

For investeringer i aksjer i selskap innenfor EØS-området stilles det heller ingen krav til eierandel eller eiertid. Også utbytte og gevinster på porteføljeinvesteringer vil altså være omfattet av fritaket. Forslaget medfører at handel med verdipapirer kan skje skattefritt i aksjeselskap.

Unntak for aksjeinvesteringer i utenlandske selskaper utenfor EØS

Porteføljeinvesteringer

Aksjeinvesteringen behandles som en «porteføljeinvestering» dersom eierinteressen har vært mindre enn 10 % av kapitalen eller tilsvarende kontroll av stemmene i det utdelende selskapet på noe tidspunkt i løpet av de siste to år. Er kravet til eiertid eller eierinteresse ikke oppfylt, vil således gevinst på aksjeinvesteringen være skattepliktig, og tap fradragberettiget.

Kravet at eierandelen har vært opprettholdt i minst to år før aksjene selges, kan også oppfylles i tiden etter at utbytte er mottatt. For utbytte kan det altså medregnes tid både før og etter utdeling, mens det ved salg eller annen realisasjon kreves en eiertid på to år før salg.

Samme krav til eierandel og eiertid gjelder for retten til å fradragføre kildeskatt og underliggende selskapsskatt i skatten på utbytte fra utlandet etter reglene i *skatteloven* §§ 16-20 og 16-30. Disse reglene har betydning for beskatningen av utbytte fra lavt beskattede selskap utenfor EØS-området.

Lavskatteland

Inntekt eller tap på eierandel i selskap mv. hjemmehørende i lavskatteland utenfor EØS er ikke omfattet av fritaksmetoden. Som lavskatteland anses land hvor det effektive skattenivå utgjør mindre enn to tredjedeler av det tilsvarende norske.

Avskjæring av fritaksmetoden når det utdelende selskapet gis fradrag for utdelingen

Fritaksmetoden kommer ikke til anvendelse i de tilfeller hvor det utdelende selskapet gis fradrag for utdelingen. Et selskap som foretar en utdeling, vil blant annet kunne få fradrag hvis hjemstaten behandler utdelingen som en rentebetaling. Hvis mottakers hjemstat samtidig ser på utdelingen som et skattefritt utbytte, gir det en asymmetrisk skattemessig behandling. Dette kan typisk skje i tilfeller der et finansielt instrument har trekk av både egenkapital og gjeld.

Kredit for betalt skatt i utlandet utenfor fritaksmodellen

For aksjeinvesteringer i utenlandske selskaper som ikke omfattes av fritaksmodellen gjelder reglene om kredit for kildeskatt betalt i utlandet og kredit for underliggende selskapsskatt betalt av datterselskap i utlandet.

Gjeld

Det gjelder særskilte regler for norske aksjeselskaper som eier minst 10 % av aksjene i et utenlandsk selskap og har en

tilsvarende andel av stemmene. Fradrag i norsk skatt gis på nærmere bestemte vilkår for kildeskatt på utbytte, inntektsskatt i datterselskapet og underliggende selskapsskatt betalt av utenlandsk datterdatterselskap når datterselskapet og datterdatterselskapet er hjemmehørende i samme land. Det gis adgang til å kreditere utenlandsk selskapsskatt som er betalt i tidligere år, når selskapet et senere år deler ut tilbakeholdt overskudd. Av kontroll- og skattetekniske hensyn er denne adgangen tidsbegrenset til inntil fire år forut for det inntektsåret utbyttet skal henføres til. Et minstekrav for at skatt betalt av datterdatterselskap skal komme til fradrag er at det norske morselskapet indirekte eier minst 25 % av datterdatterselskapet. Kreditfradrag etter disse reglene vil således kun være aktuelt hvor man har mottatt utbytte og har solgt aksjene i selskapet før man har eid aksjene i 2 år. Ved eie over 2 år og 10 % eierandel, vil fritaksmetoden gjelde.

Utenlandske selskapsaksjonærer i norsk selskap: Kildeskatt på utbytte utenfor EØS - fritak innenfor

Utbytte som betales til selskap/foretak som kvalifiserer for fritak etter fritaksmetoden og som er hjemmehørende innenfor EØS-området, vil i utgangspunktet være fritatt for norsk kildeskatt. Det er en forutsetning at selskapet er den reelle rettighetshaver til utbyttet.

Hvorvidt det skal trekkes kildeskatt eller ikke på utbytte utdelt til selskap innenfor EØS er imidlertid avhengig av at selskapet er "reelt etablert og driver reell økonomisk aktivitet" på tilsvarende vilkår som fastsatt i § 10-64 bokstav b). I forarbeidene heter det at "det kreves at selskapet gjennom sin ordinære virksomhet deltar på en fast og varig måte i etableringsstatens næringsliv". Dette baseres på en konkret helhetsvurdering, blant annet ut fra kriterier om selskapets aktivitet i etableringsstaten har økonomisk substans, om selskapet har fast ansatt ledelse og øvrige ansatte mv. Dersom selskapet hovedsakelig deltar i konserninterne transaksjoner, må det påvises at "selskapets tjenester er nødvendige og skaper faktiske merverdier for andre selskaper i konsernet". Selskapet må være forberedt på å kunne legge frem verifikasjon fra den annen stats myndigheter av den oppgitte dokumentasjonen.

Finansdepartementet har i uttalelser i 2009 og 2010 foretatt ytterligere presiseringer av kravet til reell økonomisk aktivitet. Det heter her at formålet med kravet til reell økonomisk aktivitet er "... å utelukke tilfeller hvor det etableres kunstige arrangementer med unngåelse av skatt for øye." Finansdepartementet presiserer imidlertid at det ikke vil være nødvendig å foreta noen lavskattelandvurdering om selskapet anses for å være reelt etablert/driver økonomisk aktivitet i etableringslandet. En konklusjon som går ut på at et selskap ikke anses å være reelt etablert/ driver reell økonomisk aktivitet i det annet land, forutsetter at skattemyndighetene anser at det foreligger et skatteomgåelsesmotiv. For selskap hjemmehørende i et land utenfor EØS-området vil det imidlertid være kildeskatt på aksjeutbytte. Dersom det ikke er fastsatt lavere sats i skatteavtale, skal det betales 25 % kildeskatt på aksjeutbytte til utlandet. For mange skatteavtalers vedkommende medfører imidlertid aksjeselskapenes skatteplikt at satsen for kildeskatt er redusert til 15 %. Satsen er som regel 5 % eller null når mottaker er et morselskap i konsern. For eksempel følger det av den nordiske multilaterale skatteavtalen at Norge ikke kan ilegge kildeskatt på aksjeutbytte fra norske datterselskaper til aksjeselskap i andre nordiske land, forutsatt at mottakeren eier minst 10 % av det utbetalende selskaps kapital. I en bindende forhåndsuttalelse avgitt 16.04.2015 (BFU 4/15) har Skattedirektoratet vurdert om et holdingselskap etablert i Luxembourg var å anse som reelt etablert. Slik Skattedirektoratet så det, ville aktiviteten i Lux Holding hovedsakelig være å avholde styremøter og levere pliktige regnskaps- og skattepapirer. Også et postkasseselskap har imidlertid et styre/leverer og oppbevarer obligatoriske dokumenter. Ifølge Cadbury Schweppes-dommen var det ikke nok.

Fradragsrett for eierkostnader

Både direkte og indirekte kostnader ved å investere i aksjer vil i utgangspunktet være fradragsberettiget for selskapet som aksjonær (selv om inntektene er skattefrie etter fritaksmodellen). Dette vil omfatte kostnader som deltakelse i styrende organer, utforming av konsernregnskap og andre aksjonærkostnader, men også mer avledede kostnader som for eksempel administrasjon eller annet som ikke kan knyttes direkte til en investering.

Grensen mellom utgifter som kan utgiftsføres med en gang og utgifter som er aktiveringspliktige gjelder og er spesielt viktig for investeringer som omfattes av fritaksmetoden. Utgifter som pliktes aktivert på aksjenes inngangsverdi innebærer reelt sett at det ikke gis fradrag for utgiftene på noe tidspunkt.

Retten til fradragsføring av renter er i utgangspunktet ubegrenset, også der hvor lånet finansierer investeringer i utlandet, og endog ved investeringer i lavskatteland. Merk imidlertid egne regler om rentebegrensning ved renter fra nærstående og rentebegrensning i konsernforhold.

Tre-prosentregelen

Av ellers utdelt skattefritt utbytte kommer 3% til beskatning som ordinær skattepliktig inntekt, *skatteloven § 2-38 (6)*. Regelen gjelder også for utdelinger fra deltakerlignede selskaper og for utenlandske selskap, som har filial i Norge.

Reglene om skattlegging av 3 % av den "skattefrie" inntekten er utformet i samsvar med tilsvarende regler i enkelte andre europeiske land. Reglene er innført som "kompensasjon" for at det gis fradrag for eierkostnader, se avsnitt over. Det kan ikke kreves kredit for utenlandsk kildeskatt på utdelt aksjeutbytte fra selskap i utlandet til norsk selskap i sistnevnte selskaps "3% -inntekt".

Konsernselskaper

Aksjeutbytte mellom konsernselskaper, dvs. for selskaper som har mer enn 90 % eierandel og stemmerett, omfattes ikke av tre-prosentregelen. Konsernunntaket gjelder også for utbytter mottatt fra/ytet til konsernselskap hjemmehørende i EØS. Det er en forutsetning at selskapet hjemmehørende i EØS tilsvarer et norsk selskap omfattet av unntaket, og i tillegg er "reelt etablert og driver reell økonomisk aktivitet" i EØS, etter tilsvarende bestemmelser fastlagt i *§ 10-64 bokstav b* (se nærmere ovenfor om dette vilkåret).

Hvilke verdipapirer kan ikke realiseres skattefritt

Verdipapirer som er underlagt gevinst og tapsberegning er blant annet obligasjoner, andeler i obligasjonsfond og derivater som ikke har aksjer eller grunnfondsbevis som underliggende objekt, for eksempel obligasjoner, valuta, renter og lignende. Videre har Finansdepartementet uttalt at gevinst ved realisasjon av aksjeindeksobligasjoner ikke er skattefrie.

Skatteplikten omfatter både norske verdipapirer og verdipapirer i selskap hjemmehørende i og utenfor EU-/EØS-området og i lavskatteland.

Gevinst eller tap på andre gjeldsbrev enn mengdegjeldsbrev (det vil si gjeldsbrev som ikke er gjenstand for omsetning i et organisert marked og som det utstedes mange av med lik tekst) er skattepliktig/fradragsberettiget hvis inntekten er innvunnet og tapet er lidt i næring.

Gevinst- og tapsberegning

I det tilfellet gevinst ved realisasjon av verdipapirer er skattepliktig og tap fradragsberettiget, skal gevinst og tap tas til inntekt eller fradrag i realisasjonsåret. Dette betyr at gevinster skal tas til inntekt i det året skattyteren har fått en ubetinget rett til beløpet eller ytelsen. Tap kan fradras i det år det er realisert/endelig konstatert.

Aksjer i samme aksjeklasse som er ervervet i forskjellige år, må følge FIFU-prinsippet (først inn – først ut-prinsippet) ved vurderingen av hvilke aksjer som anses realisert. For andre verdipapirer kan skattyter selv velge hvilke verdipapirer som skal anses realisert først. Dette gjelder for alle skattytere, både i og utenfor næring.

Om KPMG

Hold deg oppdatert

Redaktør for Verdt å vite

© KPMG AS and KPMG Law Advokatfirma AS, Norwegian limited liability companies and a member firm of the KPMG global organization of independent member firms affiliated with KPMG International Limited, a private English company limited by guarantee. All rights reserved.